

NYTT LYS PÅ 1940

I denne tiende og avsluttende artikkel i Akfuells serie søker Sverre Hartmann å tegne opp visse sider av general Ruge som generalstabssjef og forsvarssjef.

Opplysningene om hvordan et foredrag generalstabssjef oberst Ruge holdt i Oslo Militære Samfund den fjerde oktober 1937, kom til å utløse et temmelig vidtrekkende tysk etterretnings-initiativ på grunnlag av Aftenpostens referat ville virke overraskende, nesten utrolige, om man ikke hadde de samtidige dokumenter å støtte seg til. Fordi foredraget via Aftenposten ble ganske spesielt registrert av tyskerne i oktober 1937, kom det til å spille en ikke ubetydelig rolle for den tyske generalstabs analyse i midten av februar, da von Falkenhorst skulle ha en generalrapport og en vurdering av den kommende motstander Norge, de strategiske forutsetninger og det militære potensial. Det var konsekvenser som ingen den gang kunne ane eller tenke seg, men er likefullt et interessant eksempel på at et foredrag i Oslo Militære Samfund kan rekke lenger enn man vanligvis kan regne med hos sitt eget norske auditorium.

Hvordan man skal vurdere general Ruges initiativ og instruksjoner etter at konge og regjering hadde forlatt landet den 7. juni 1940 og forsvarrets styrker hadde kapitulert, ønsker Sverre Hartmann ikke å ha sagt noe bestemt om. Han har sett det som sin oppgave å legge fram de opplysninger som har vært fortiet, det kildemateriale som enten har vært holdt tilbake eller er kommet på avveier. Men enkelte av Otto Ruges egne uttalelser og resonnementer i Krigens dagbok gir grunn til ettertanke, for de av leserne som ønsker å lodde noe dyper i motivene. Han nasjonale sinnelag er færdig overfylt og debatt.

Det går en skjebnetung linje gjennom Otto Ruges liv. På en paradoksal måte kom han både til å tjene sitt land og til å utfordre dets interesser. En mann som gjør det kan ikke bli likegyldig. Og det ble da Otto Ruge aldri.

Hvordan man enn snur og vender på vurderinger og verdidommer, vil han fortsette å stå i vår bevissthet og vår historie som en av vårt lands store sønner.

Men det betyr ikke at hans karriere var uten lyte, at han kunne si seg fri fra personlige svakheter, at hans judicium alltid var på høyde. Man gjør i virkeligheten en fremragende mann som vår tidligere generalstabssjef og forsvarssjef urett om man idealiserer ham for sterkt og stiller ham på en piedestall. Det har man hittil gjort. Og det er kanskje en medvirkende årsak til at han selv er blitt stående som et stengsel mellom oss selv og viktige sider av vår erkjennelse, av vår historiske virkelighet. For så vidt er vi kanskje noen hver av oss medskyldige i at Ruge ikke fikk revet seg løs fra legenden i levende live og lagt kortene på bordet. På sett og vis kommer det til å bli noe av hans tragedie. Men tro om han ikke hadde en temmelig sterk forutsettelse av det selv? Det synes som om de første årene etter frigjøringen har mærtret ham ganske sterkt. Det var ikke ganske tilfeldig at han ved bisettelsen av general Fleischers urne grep ordet, og kom til å tale om de hemmeligheter det kunne være nødvendig å ta med seg i graven. Men aller sterkest fornemmer man nok dette enkelte steder i det store verk som han ofret to-tre år av sitt liv på, trebindsverket om Krigens dagbok 1946—1948.

Men la oss først nærme oss Otto Ruge fra den formelle side og studere hans data. Han var uenkelig en mann med sine aner uenkelig en mann med sine aner i orden. Oberst Johannes Schiøtz innleder i Norsk Biografisk leksikon omtalen med disse ord:

RUGE, OTTO, 1882 —, officer foregåendes sønnesønns sønnesønn, sønn av protokollsekretær, kammerherre CARL CHRISTIAN CONRAD R. og HILDA ELLEN AF SILLEN, f. i Kristiania 9/1 1882. Gift den 3/5 1906 med Ingeborg Sommerfelt.

H. ble student 1899, offiser (premierløytnant) 1902, tok militær høyskoleeksamen 1905 og generalstabsseksamen 1915. Han ble kaptein 1911, major 1930, oberst 1933, generalmajor 1940 og generalløytnant 1945. Han tjenestegjorde i generalstaben i alle grader, som aspirant 1906—10, adjoint 1911—15 (stabschef ved 3. Brigade i Kristiansand 1911—13), kaptein 1917—22 (stabschef ved 1. Divisjon på Fredrikshald 1917—20), avdelingssjef 1930—33 og sjef for generalstaben 1933—38. Han ble generalinspektør for infanteriet 1938 og sto i denne stilling til krigsutbruddet 1940, da han ble generalmajor og kommanderende general fra 11. april. Den 18. mai s. å. ble han utnevnt til forsvarssjef.

Schiøtz nevner så hvordan Ruge satt i tysk krigsfangenskap fra 1940 (på Königstein i saksisk Sveits, i Thorn og Schildberg i Polen og i Luckenwalde s. f.

Berlin.) Etter frigjøringen 1945 ble han generalløytnant og på ny forsvarssjef. Han tok avskjed samme høst som følge av uoverensstemmelser med forsvarsministeren, statsråd J. Chr. Hauge.

Ruge var taktisk lærer ved Infanteriets skyteskole 1922—29 og lærer i krigshistorie og strategi på Den militære Høiskole 1929—33, formann i den norske avdeling av Den internasjonale Skytterunion 1926/27.

Schiøtz fremholder hvordan Ruge tidlig henledet oppmerksomheten på seg som en fremragende offiser. Han øvet en meget stor innflytelse på den norske hærs offiserstand, han hadde usedvanlige pedagogiske evner som kom til rik utfoldelse på mange feiter. Som avdelingssjef i og sjef for generalstaben satte han i høy grad sitt preg på våre generalstabsoffiserer, og la alle øvelser opp til drøftelse og utførelse på et allsidig plan. Som lærer i Infanteriets skyteskole og som generalinspektør for dette våpen og samtidig sjef for skyteskolen øvde han en tilsvarende innflytelse på våpnets offiserer ved utarbeidelsen av nye reglementer og ved de talrike kurser han fikk satt i gang ved skyteskolen de siste år for krigsutbruddet i 1940. Også her la han hovedvekten på den feltmessige og praktiske utdanning.

Ruge var tidlig blitt oppmerksom på den totale krigs krav, og på hvor nødvendig det var å oppnå et samspill mellom forsvarsgrenene og i forhold til de sivile etater. Han trakk derfor admiralstabens og flyvåpnets offiserer inn i generalstabens teoretiske øvelser, og arbeidet for utviklingen av et selvstendig flyvåpen sideordnet de to gamle forsvarsgrenene.

I de minneord som generalløytnant Ole Berg skrev i Norsk Militært Tidsskrifts hefte 9-1961 etter Otto Ruges død den 15. august, Otto Ruges død den 15. august, karakteriserte han general Ruge som en klar intelligens med stringent tenkning, høy målsetning, stor viljestyrke og med en arbeidskraft langt over det vanlige. Krigen brakte ham fram som Hærens øverste leder. Men lenge før den tid hadde han trukket oppmerksomheten på seg. Han var i utpreget grad fagoffiseren, hva enten det gjaldt tjeneste i stab eller ved tropp.

Otto Ruge var som major sekretær i den forsterkede militærkomité som utarbeidet innstillingen til forsvarsordningen av 1933, og som han — med rette eller urette — ble tillagt en stor del av ansvaret for. Det ville være uriktig å si at ordningen ikke var omstridt, skrev Ole Berg. Men ett måtte i alle fall være på det rene. I den periode av sulteføring og forfall som vårt forsvar befant seg i 20- og begynnelsen av 30-årene, prøvde han å gjøre de knappe bevilgninger mest mulig rentebærende. Resultatet ble en minimumsordning, basert på den øvelsestid og de personelle og materielle resurser som kunne påregnes stilt til rådighet — en organisasjon som skulle eksistere på bakken, ikke bare på papiret. Men for å gjøre minimumsordningen til et brukbart krigsinstrument, trengtes en storstilt utleggsutdanning, opplæring

RUGE- GENERALEN OG MENNESKET

mer befal og omfattende materiellanskaffelser. Oppmerksom på den fare som nærmest seg, virket Ruge i slutten av 30-årene utrettelig for å øke forståelsen for et sterkere forsvarsberedskap — i foredrag, i tidsskrifter og aviser, — uten at det brakte synderlig store forbedringer.

I «Samtiden» for 1935 skrev Ruge i en av sine mange artikler om forsvarsberedskap, noen refleksjoner over temaet i tiden, i siste liten og for sent.

«Det begynner å samle seg tordenskyer over Europa nu. Og som en av dem som har utsikt til å bli hengt når uværet bryter løs, vil jeg gjerne nytte leiligheten til å si noen ord i tide, før spørsmålet om hengning blir aktuelt, og for det kanskje blir for sent å få forsvaret i orden.»

Forholdet mellom statens pengepung og det norske forsvar kan karakteriseres med få ord, skriver Ruge. Den ytterste påholdenhet i normale, fredelige tider, men til gjengjeld en åpen pung hver gang nasjonen forstod at nu gjaldt det, jfr. årene 1895 og 1905 og under verdenskrigen. Det er ikke vilje til forsvar det har skortet på, men nok av og til evnen til å ta det på, men nok av og til evnen til å forstå når tiden var inne til å åpne pengepungen.

Ruge var særlig opptatt av å fortelle hvor lang tid det tok før vilgingene gjorde seg gjeldende i praktiske resultater. Og derfor nevnte han eksempler på hvor lang tid det normalt tar å oppnå og få utnyttet en ordinær storingsbevilgning. Ikke minst var det viktig å være oppmerksom på hvor lang tid det tar å få gjennomført endringer i øvelsene.

I praksis hadde det etter Ruges oppfatning vært temmelig likegyldig for forsvaret hvilket parti som hadde regjeringmakten. En regjering som ikke akter å begå politisk selvmord, legger nodig fram forslag som den vet vil bli nedvotert, fordi de ikke interesserer velgerne. I de senere år har velgermassen spurt etter andre ting og har fått det den har spurt om. Velgerne har ikke bedt om klar beskjed om vårt forsvarsberedskap sett i forhold til stillingen i Europa, og har heller ikke fått det.

Det er velgerne som bestemmer, legger Ruge til i sin artikkel i «Samtiden» 1935, her hjemme som alle land. Så lenge mannen i gaten og hans talerør i pressen ikke spør, kan han heller ikke vente å

få vite noe. Den dag han krever ordentlig beskjed, vil han få det. Hva han deretter vil bestemme å gjøre med forsvaret, får bli hans sak. Men meget taler for at han iallfall burde begynne å spørre nu. Det er ting som tyder på at det snart kan være i siste liten å få beskjed. Og det kan bli for sent...

Dette var skrevet i august 1935, fire år før Ragnarokk meldte seg på ny.

I årene som fulgte, fortsatte Ruge ufortrødent å pledere for svarets sak og å advare. Han kom etter hvert stadig sterkere til å understreke hvor lite vi hadde å rutte med, hvor eksponert vi var både strategisk og materiell- og personellmessig. Det foredrag han holdt senhøstes 1937 skulle komme til å stå i en særstilling, uten at hverken foredragsholderen selv eller noen av hans tilhørere den gang kunne ane noe om det.

Vår generalstabssjef i 1937, oberst Ruge, holdt den 4. oktober i Oslo Militære Samfund et foredrag som ble utførlig referert i «Aftenposten» dagen etter, og der det også i overskriften ble pekt på hvordan «Norges syd-vestre hjørne» militært sett er like isolert som Nord-Norge. Dette referat av Rugs foredrag ble få dager senere saktet av den første spionasjeoffiser den tyske overkommando sendte til Norge i annen halvpart av 30-årene, kaptein Benecke, stasjonert ved generalkommando Hannover. Oberst Ruges analyse av Norges sikkerhetspolitiske og og strategiske stilling fikk bestemmende innflytelse på opplegget av den tyske kontraspionasje mot britene via Norge og av selve spionasjen i Norge. — Kaptein Benecke hadde noen tid forut tilbrakt ca. 3 måneder i Norge for å orientere seg om situasjonen. Som det fremgår av faksimile av konseptet til skrivelse av 25. oktober 1937 fra avdelingssjefen for E- og Sikkerhetstjenesten ved generalkommando Hannover, major von Pfuhlstein (Ph) og paraferet av kaptein Benecke (B) vedrørende de militære forhold i Norge rettet til Abw (Abwehr, Berlin), vil avdelingens III-f-medarbeider, (kaptein Benec-

ke) reise til Norge for å varetak nærmere angitte etterretningsmessige interesser. Utgangspunktet og foranledningen er innholdet av den norske generalstabssjefs foredrag referert i Aftenposten.

Da von Falkenhorsts stab i dagene like etter von Falkenhorsts oppnevning den 21. februar 1940 lot innhente en sakkyndig betenkning fra etterretningsvesenet om Norges forsvar, fant man å kunne legge den flv. norske generalstabssjefs analyse av oktober 1937

til grunn for den generelle vurdering, idet foredraget i sin grunntendens korresponderte med situasjonen ved månedskiftet februar/mars 1940.

Dossieret vedrørende denne problematikk bærer da også Ruges foredrag som undertittel. Ettersom Ruges synsmåter ble tillagt slik vekt, kunne det selvfølgelig være på sin plass å gjengi de springende punkter fra foredraget i Oslo Militære Samfund, så meget mer som Ruge i egenskap av øverstkommanderende for de norske

10

Hemmelig.
III f 11/3009/10.37 hem.
Konsept.

Vedlegg 2 a
Hannover,
den 25. oktober 1937
avsendt 25. okt. 1937.
Konsept.

Henvi.::

Rapport om Norgeskommandering i juli 1937 I. og II. del og korresponderende skrivelse fra Abw. av 2.10.37. Angår: Militære forhold i Norge. vedlegg: 6 (sammenlagte) ark.

Til

A b w

Som supplement til ovennente rapport overrekker Abwehrstele Hannover som vedlegg en avisartikkel fra «Aftenposten» for 5.10.37: «Et lærerikt foredrag av generalstabssjefen oberst Ruge.»

Da man med sikkerhet kan gå ut fra at også England kjenner den norske generalstabssjefs syn og setter sin etterretningstjeneste inn etter det, har IIIf-medarbeideren (medarbeideren for kontraspionasje, villedn.) likeledes foreløpig til hensikt ved siden av Oslo og Bergen å rette sin oppmerksomhet mot det område som ble nevnt av den norske generalstabssjef, nemlig området «Stavanger—Karmsund».

I tilfelle det ikke kommer motsatt ordre fra Abw., setter etter alt å dømme IIIf-medarbeideren allerede i år personlig i

net mot det område som ble nevnt av den norske generalstabssjef, nemlig området «Stavanger—Karmsund».

I tilfelle det ikke kommer motsatt ordre fra Abw., setter etter alt å dømme IIIf-medarbeideren allerede i år personlig i gang de egnede skritt på forannevnte steder. B.

v. Pf.
Major i G.

Geheim

III f 11/3009/10.37 g

Entwurf

Hannover, den 25. Oktober 1937.

ab 25 OKT 1937

Betrag: Bericht über Norwegen-Kommando im Juli 1937. I. u. II. Teil und diesbzgl. Schreiben von Abw vom 2.10.37.

Betr.: Militärische Zustände in Norwegen.

Anl.: 6 (zusammengeheftete) Aktenbogen.

An

A b w

In Erweiterung des o.g. Berichtes überreicht Ast Havr. in der Anlage einen Zeitungsartikel aus der «Aftenposten» vom 5.10.37: «Ein lehrreicher Vortrag des Generalstabsschefs Oberst Ruge.»

Da mit Sicherheit anzunehmen ist, dass auch England die Ansichten des norwegischen Generalstabsschefs kennt und seinen Nachrichtendienst entsprechend ansetzt, beabsichtigt IIIf-Bearbeiter gleichermaßen einstweilen, neben Oslo und Bergen, seine Hauptaufmerksamkeit auf das vom norwegischen Generalstabsschef genannte Gebiet «Stavanger — Karmsund» zu richten.

Falls von Abw kein gegenteiliger Befehl ergeht, wird IIIf-Bearbeiter voraussichtlich noch in diesem Jahre persönlich geeignete Schritte in vorgenannten Orten unternehmen.

ne Hauptaufmerksamkeit auf das vom norwegischen Generalstabsschef genannte Gebiet «Stavanger — Karmsund» zu richten.

Falls von Abw kein gegenteiliger Befehl ergeht, wird IIIf-Bearbeiter voraussichtlich noch in diesem Jahre persönlich geeignete Schritte in vorgenannten Orten unternehmen.

Major i.G.

styrker fra 11. april 1940 ble stillet overfor en fiende som hadde utnyttet den fhv. generalstabssjefs erfaringer og grunnsyn i sitt strategiske og operative opplegg.

Det nærmest paradoksale ved situasjonen og de strategiske forutsetninger trådte klart frem allerede få timer etter invasjonens åpning: fienden fikk føle og erfare i høyst dramatiske former nettopp det dilemma som hans generalstab i sin analyse og prognose ved månedskiftet februar/mars 1940 hadde betegnet som det norske forsvars avgjørende svakhet og handicap. Norge hadde nemlig, sine naturlige forsvarsmuligheter til tross, ikke anledning til å foreta noen virkelig oppmarsj mot en invasjonshær, men måtte passe på ikke å blott-

legge noen av landsdelene. Plasse- ringen av de seks divisjonsstaber var også et vitnesbyrd om det. Et svakt utbygget vei- og jernbane- nett tillot heller ikke rask og raus overføring av styrker og forsynin- ger fra det ene område til det an- net. Det var intet som minnet om det strategiske sambands- og vei- system i oldtidens Italia. Bare Øst- landet med sine geografiske for- utsetninger og sine to norske di- visjoner (i hvert fall på papiret) ga rom for en viss operativ beve- gelsesfrihet og eventuell utkry- stallisering av et tyngdepunkt, - anvendt etter Hindenburgs berøm- te ord: Et angrep uten tyngde- punkt er som en mann uten ka- rakter.

Det var en skjebnens ironi at general Ruge som kommanderen-

de general for de norske militære styrker fra 11. april 1940 skulle komme til å kjempe mot en fiende som i sitt strategiske og ope- rative opplegg bl. a. kom til å ba- sere seg på, i det minste legge be- tydning vekt på, synsmåter som generalen selv i egenskap av fhv. generalstabssjef hadde lagt frem 2½ år tidligere. Denne refleksjon kan man gjøre seg på grunnlag av aktstykker som først nærmere 30 år etter begivenhetene er blitt tilgjengelige for den historiske forskning.

I det foredrag generalstabssjefen holdt i Oslo Militære Samfund den 4. oktober 1937, ga han en åpen- hjertig karakteristikk av hvor dårlig det sto til med det norske forsvar. Man hadde riktignok oppnådd noen fremgang med hæ-

rens beredskap, men ikke tilstrek- kelig. Det var ingen grunn til å legge skjul på hvordan den norske hær fremdeles var den dårligst trenede og dårligst rustede i Eu- ropa. Og hadde admiralstabssje- fen stått i oberst Ruges, i fore- dragholderens sted her i Oslo Mi- litære Samfund, så måtte han ha sagt det samme om marinen, og hadde man hatt en representant for flyvåpenet, så hadde han enda større grunn til å male situasjo- nen med dystre farger, la Ruge til.

Det var penger som manglet. Ruge påviste at utgiftene til u- dannelse av en soldat i Norge under halvparten av hva man in- vesterte i Danmark, og det var som kjent heller ikke overve- dende.

Det var for øvrig ikke bar-

"Aftenposten"

Oslo, 5. Oktober 1937.

"Sydvestre hjørne" militært sett like isolert som Nord-Norge.

Nord-Norge militært sett like isolert som Nord-Norge.

Die Qualität charakterisiert den Schwachpunkt der Wehrmacht. - Ein lehrreicher Vortrag des Generalstabes Oberst Ruge.

Der Generalstabchef Oberst Ruge hielt gestern abend im Militärverein einen Vortrag, der auch für aussermilitärische Kreise von Interesse sein dürfte. Der Titel des Vortrages lautete: Unser Neutralitätsschutz während der jetzigen Situation. Einleitungsweise erwähnte der Vortragende Nord-Norge politische Situation. Heute sieht sie anders aus als vor vier Jahren. Der weitreichende Luftkrieg ist ein Faktor, mit dem wir rechnen müssen, einer von den grundlegenden Faktoren in unserer kriegspolitischen Stellung. Deutschland ist wieder ein Machtfaktor geworden, sowohl zur See, als auch in der Luft. Die Westmächte haben ein neues und gefährliches Gebiet zur Überwachung bekommen, nämlich das Mittelmeer. Dadurch ist die Möglichkeit ihres Eingreifens in Nordseegebiet vermindert worden.

In Skandinavien ist nun Russland der Herr, mit starken See- und Luftstreitkräften und mit einer ausgeprägten militärisch und industriellen Basis in Murmansk.

Wir müssen uns darüber klar sein, dass wir an einem der Hauptwege des Welthandels liegen, und dass der einzige off Seeweg Russlands gegen Westen an unserer Nordküste entlang

sch

in Verkehrung. Auf allen Schulen herrscht lebhafter Ausbildungsbetrieb. Eine Übersicht über die vorhandenen Schulen des Heeres wird als Anlage 1 beigelegt.

b) Freiwillige Ausbildung ausserhalb des Heeres.

Hierfür wird grosse Propaganda gemacht. Es haben sich bisher rund 10000 Mann gemeldet. Die zur Verfügung stehenden Mittel sind gering. Die Ausbildung erstreckt sich auf: Schiessen, Geländekunde, Schifffahren.

c) Waffenaustrüstung.

Angestrebt wird eine Verzehrfung der völlig unzureichenden Divisions- und Flak-Artillerie. Die Leistungsfähigkeit der vorhandenen Waffenfabriken entsprechen nicht den Anforderungen.

d) Im Norden sollen weitere Massnahmen getroffen worden sein. Nach vorliegenden Meldungen, ist auf jeden Fall der 6. Division eine Fliegerabteilung (Staffel?) zugewiesen worden. Die Vergrösserung der Gebirgsartillerie bei dieser Division auf Abteilungsstärke liegt bereits länger zurück. Es haben hier unter dem Eindruck der russischen Gefahr auch grössere Reservisten-Einberufungen stattgefunden. Auf Grund der vorliegenden, wenig vollkommenen Meldungen, wird angenommen, dass die 6. Division ihre Endstärke zu einer Gesamtstärke von rund 10000 Mann aufgefüllt hat. Die bisher bekannte Stärke dieser Division wird als Anlage 2 beigelegt.

Zu 2.) Aufmarsch- und Operationsanlässe der Armee.

Über die aktuelle Lage Norwegens hat im Oktober 1937 der damalige Generalstabchef, der sehr fähige Oberst Ruge, einen Vortrag gehalten, der seinerzeit vom jetzigen EO-Leiter Norwegens vorgelegt wurde. Der Entwurf wird beigelegt, weil der Vortrag in seiner Grundtendenz noch der heutigen Lage entspricht. (Anl. 2a)

Faksemilen over gjensidig av kaptein Benecke og oversetteren av Aftenpostens referat av 5. oktober 1937 av Generalstabssjefen, oberst Ruges foredrag i Oslo Militære Samfund dagen for oversettelsen medfulgte skriftelse av 25. oktober 1937.

gitt til vanstre (1937) utskrift til havre av disse innleggene i rapporten, egenkap, i utskrift etter retningsforskrift til Norge ved månedsskiftet januar februar 1940. Rapporten er skrevet i utskrift i dag og gjengitt i dag.

Om Norge i 1937. Rapporten er skrevet i utskrift i dag og gjengitt i dag.

Konferanse. Konsekvenser av 1937. Rapporten er skrevet i utskrift i dag og gjengitt i dag.

kvantiteten som karakteriserte situasjonen i Norge, men også kvaliteten, nemlig utdannelsen av offiserer og menige. Hva offiserens spørsmålet angikk, så forelå det en uttalelse av kommanderende general i Forsvarsdepartementet: man forrådte ingen hemmelighet når man uttalte at det var en påfallende ensartethet når det gjaldt manglende militær dyktighet, hvorefter det gjaldt ledelse av bataljon eller tropp. Rekruttskolen måtte i hvert fall være så lenge som soldaten lærte å beherske våpenteknikken. Dessuten hadde man i høyeste grad behov for manøvrer, men de måtte ikke bli holdt på bekostning av utdannelsen av rekruttene.

I Syd-Norge kunne krigførende tater bare nå oss luftveien eller

over sjøen. Og de måtte samtlige tilbakelegge en lang vei, omtrent 500 km. Her kunne vi altså geografisk sett operere med de samlede styrker. Unntatt fra dette var de sannsynligvis mest utsatte områdene Stavanger-Karmsund.

Norges sydvestre hjørne ligger militært sett like isolert som Nord-Norge. Og det er en alvorlig sak, fremholdt Ruge ifølge foredraget og Aftenpostens referat. Riksveien til Nord-Norge var et populært nasjonalt anliggende, og med rette. Men det samme kunne man ikke si om riksveien til det sydøstre hjørne av Norge. Diskusjonen om den var gått under i kringel, og projekteringen var skjøvet til side på grunn av andre interesser. Likevel var det militære problem der det samme som i

nord. Vi kunne bli angrepet på hele kystlinjen. Det var vår oppgave så raskt som mulig å sette inn våre forenede krefter til sjøs, i luften og til lands, der hvor angrepet måtte komme.

Hvorfor ble oberst Ruges foredrag av fjerde oktober 1937 tillagt slik vekt? Det hadde falt mange andre uttalelser, både i skrift og tale, som det hadde vært god grunn til å feste seg ved. Men Ruge var generalstabssjef, og det ga hans ord og mening en særlig vekt, helt bortsett fra de mange gjeterd om hans faglige ekspertise.

Men det er, med det kjennskap man har til kaptein, senere major Benecke, som leder av K.O. i Norge, meget som tyder på at det avgjørende nok må ha vært at Af-

tenpostens referat av Ruges foredrag kom Benecke i hende etter at hans første misjon til Norge var vel avvirket og hadde fått sin anerkjennelse i et særskilt brev fra admiral Canaris til avdelingen i Hannover. Denne Canaris' attest til kaptein Benecke ankom til Hannover samme dag som Ruge holdt sitt foredrag i Oslo. Noen få dager senere forelå Aftenposten av 5. oktober hos Benecke, og man skjønner godt hvordan de opplysninger som Ruge hadde meddelt, spesielt om betydningen av det sørvestre Norge, ga kapteinen blod på tann.

Han hadde vært ytterst begeistret for å få reise til Norge, og med referatet i hende øynet han en mulighet for å fortsette der han slapp ved månedsskiftet juli/

Politisk deltakelse og politisk handling har ikke over-
gitt seg som enkle oppgaver med stål og ledende nor-
ske offiserer. Ingen av dem, Ruge, inndelbart for-
beredt på 1940. Dette dokument, som er en del
av den politiske og militære utarbeidelse av etterrettings-
arbeidet, viser at Benecke, som også med støtte
fra politisk ledelse, har vært i stand til å svare.

KRISTIAN LAAKE — komman- derende general.

Politisk deltok Laake tidligere i
«Venstre» og sto på partiets ytter-
ste fløy. Ikke mulig å fastslå hvor
Laake står utenrikspolitisk. Tok
i sin tid imot innbydelsen til «der
Führers» 50. års dag. Senere sa
han ja takk til en innbydelse fra
den britiske overkommando. Laa-
kes forhold til forsvarsminister
Ljungberg skal ikke være særlig
godt. Laake gjorde i sin tid stu-
dier ved et av Riksværnets artil-
leriregimenter.

J. HVINDEN HAUG, Generalma-
jor Chef II. Div. Kommandant
på festningen Akershus.

Født i Oslo, far grosserer, mo-
ren av gammel bondeslekt. Haug
hører til godset Hvinden. Største
delen av hans militære løpebane
innen generalstaben. Noen år
Kongens adjutant. Under krigen
stabssjef hos kommandanten på

Kristiansand festning. Etter kri-
gen forretningsmann i ledende
stilling ved våpenfabrikken Hagen
& Co. 59 år gammel. 56 år gam-
mel befordret til generalmajor.

OTTO RUGE, oberst, generalin-
spektor for infanteriet, general-
stabssjef inntil 1938.

Født 1882. Sønn av en kam-
merherre. Lærer ved infanteri-sky-
teskolen og den militære høyskole.
1932 oberst og generalstabssjef
inntil 1938. Deretter generalin-
spektor. Gjelder som en av de
dyktigste offiserer. Likefrem åpen
karakter, ingen kompromissens-
mann. Tenker ikke bra
om Stortingsmennene.
Ingen venn av parla-
mentarismen. Ikke av-
holdt av politikerne. El-
sker sitt fedreland, ingen de-
mokrat, aktivistisk. En
av de mest verdifulle
menn Norge har

Kristian LAAKE, Kommandierende General

Geboren 1875 in Ullensaker (Oslo Gegend). Sohn eines
Bauern. Seit 1897 Offizier. Militärische Ausbildung
als Feldartillerist; Militärhochschule. General-
stabs- xamen, 1929 Oberst. Seit 1931 Generalmajor
und kommandierende General. - Politisch hat sich
Laake früher in der "venstre"-Partei (Demokraten
linke) betätigt und stand auf deren linkem Flügel.
Aussenpolitisch ist Laake nicht erkennbar. Nahm s.Zt.
die Einladung zum 50. Geburtstag des Führers ein.
Später nahm er eine Einladung der britischen Wehr-
macht an. Laakes Verhältnis zum Verteidigungs-
minister Ljungberg soll nicht besonders gut sein.
Laake hat s.Zt. bei einem Art.Reg. der Reichswehr
Studien gemacht.

J. Hvinden Haug, Generalmajor Chef II.Div. Kommandant der Festung Akershus

In Oslo geboren, Vater Grosskaufmann, Mutter aus
altem Bauerngeschlecht. Haug gehört das Gut Hvinden.
Grösster Teil der militärischen Laufbahn mit dem
Generalstab verknüpft. Während einiger Jahre Adjutant
beim König. Während des Krieges Stabschef beim Komman-
danten der Festung Kristiansand. Nach dem Kriege
Geschäftsmann in leitender Stellung bei der Wa fen
fabrik Hagen & Co. 59 Jahre alt. Mit 56 Jahren
zum Generalmajor befördert.

Otto Ruge, Oberst, Generalinspekteur der Infanterie Chef des Generalstabes bis 1938

Geboren 1882, Sohn eines Kammerherrn. Lehrer an der
Infanterie Schiess Schule und Militär Hochschule.
1932 Oberst und Chef des Generalstabes bis 1938.
Seitdem Generalinspekteur. Gilt als einer der fähig-
sten Offiziere. erader aufrechter Charakter, kein
Mann der Kompromisse. Denkt nicht gut von den
Stortingsleuten. Kein Freund von Parlamentarismus.
Bei den Politikern nicht beliebt. Vaterlandliebend,
kein Demokrat, aktivistisch. Einer der wertvollsten
Leute die Norwegen besitzt.

august. (Dermed er det ikke sagt
at man skal legge ensidig vekt på
personlige ønskemål, og se bort
fra saklige overveielser og moti-
ver.)

Etterat den internasjonale situa-
sjon forverret seg, og konturene
av en kommende væpnet konflikt
mellom stormaktene ble tydelige-
re, ble Benecke av lederen for av-
deling Abwehr øst, major Pruck,
foreslått til oppgaven å bli fast
stasjonert i Norge, som leder av
den såkalt K.O., krigsorganisasjon.
Det var umiddelbart etter Mün-
chenkrisen.

Da Norge ble lagt under lupen
1939/40 og overkommandoen send-
te en særlig vel skolert etterret-
ningsoffiser til Norge den 27. jan-
uar 1940, fikk han i utpreget
grad nytte av de erfaringer som
Benecke hadde høstet, ikke minst
av hans klipparkiv fra norsk
presse.

Da det så, i forbindelse med ut-
nevnelsen av von Falkenhorst den
21. februar, ble aktuelt å lage en
foreløpig hovedrapport over situa-
sjonen i Norge, den militære be-
redskap der m. v. gjorde Benecke
major Pruck oppmerksom på sin
skrivelse av 1937 til Abwehr. Der-
med kom Ruges foredrag av ok-
tober 1937 påny i fokus. Og der-
ved fikk den norske generalstabs-
sjefs foredrag via referatet i Af-
tenposten og Beneckes utnyttelse

av det en resonans som det neppe
noensinne oppnådde i Norge. Det
hører til de interessante eksemp-
ler på hva der skjer på skjebnets
uransakelige veier.

General Ruges store innsats
som leder av felttoget i Norge er
vel kjent og trenger ingen ytter-
ligere kommentarer. Det som
fremstillingen i de foregående ar-
tikler har tatt sikte på å vise, er
hvordan nasjonalbevisste nord-
menn under situasjonens trykk
fant å måtte trekke konsekvenser
som de ellers i høy grad ville ha
kviet seg for. Hvordan man vil
bedømme deres handlemåte, vil i
høy grad variere med politiske
plasseringer og sympatier. Men
utover det finnes det selvfølgelig
kriterier som gjør det mulig å
måle graden av aktsomhet, grunn-
laget for å påberope seg konstitu-
sjonell nødrett, og eventuell til-
stedeværelsen av en større eller
mindre grad av feilvurdering, po-
litisk og på annen måte.

I Krigens dagbok bind I, ut-
kommet 1946, skrev general Ruge
på side 451 i forbindelse med det
tyske gjennombrudd og de allier-
tes sammenbrudd i vest i midten
av mai: «En katastrofe av slike
dimensjoner har dyper årsaker
enn som så. Vil vi forstå disse år-
saker, er det bedre å gå ut fra at
aktorene var seg sitt ansvar be-
visst og prøvde å gjøre sitt beste,

hver ut fra sine forutsetninger.
Sannsynligheten taler for at vi på
den vei kommer sannheten nær-
mere.»

General Ruge kom til å oppleve
de psykologiske ettervirkninger av
katastrofen i vest også når det
galdt hans egen bedømmelse av
situasjonen i Norge etter at konge
og regjering var reist. Vi vet i dag,
bl. a. fra den tidligere justisminis-
ter og den tidligere kirke- og un-
dervisningsminister i London-
regjeringen, at de disposisjoner
som den fhv. forsvarssjef traff
etter kapitulasjonen for en viss
ikke uvesentlig dels vedkommen-
de var ukjent for regjeringen. I
det ligger ikke noen dom over de
disposisjoner som general Ruge
traff og så seg berettiget til å
treffe. Uten sammenligning vik-
tigst er instruksen av 23./24. juni
1940 om å utnytte ordningen med
grensevaktavdelinger i Finnmark
som en befallsskole for hæren. At
den ikke ble meddelt Londonre-
gjeringen, har ingen bestridt.
Hvorvidt den ville ha blitt med-
delt dersom først fase ifølge av-
talen av 10. og 11. juni hadde fått
være noe lenger, lar seg ikke be-
svare. Vi vet at de forslag som
major Lindbäck-Larsen utarbeidet
på grunnlag av instruksen, ikke
ble meddelt våre myndigheter i
eksil.

Den kritikk som er kommet til

uttrykk i fremstillingen, har ikke
tatt sikte på forslagene og hand-
lingene sommeren og høsten 1940,
men på fortieisen av det som man
dengang mente seg berettiget å
foreta under inntrykket av situa-
sjon og trusel fra øst. Det hører
med i vår historie, og det utgjør
nødvendige komponenter av det
helhetsbilde som vurderingsnor-
mene skal formes etter.

General Ruge har selv skrevet
konklusjonen:

Var Petain en forræder da ha
som Frankrikes lovlige regjerings-
sjef nektet å forlate Frankrike, og
i stedet sluttet sin våpenstill-
stand? Eller var de Gaulle det, da
han — mot sin lovlige regjering
— startet sin motstandsbevegelse
utenfor Frankrike? Var kong Leo-
pold forræder da han mot sin lov-
lige regjerings råd ble i Belgia og
kapitulerte? Eller var hans regje-
ring det da den forlot sin lovlige
konge og fortsatte krigen fra Lon-
don?

Nøkernt sett er her ikke spørs-
mål om forræderi eller patriotis-
me, den var sikkert like ekte på
alle sider. Det avgjørende er de
divergerende syn på situasjonen
og fremtidsutsiktene; nøyaktig
som i Norge, hvor Kongen, Regje-
ringen og stortingspresidenten,
gikk en vei, stortingsets president
skap og riksrådsforhandlerne den
motsatte.